

πολύχρωμο σχολείο

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

**για τη Διαχείριση ΛΟΑΤΚΙ+ Ζητημάτων
στη Σχολική Ζωή**

Για μια Συμπεριληπτική Εκπαίδευση σε Ζητήματα
Σεξουαλικού Προσανατολισμού, Έκφρασης Φύλου,
Ταυτότητας Φύλου και Χαρακτηριστικών Φύλου

Δεκέμβριος 2020

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

για τη Διαχείριση ΛΟΑΤΚΙ+ Ζητημάτων στη Σχολική Ζωή

Για μια Συμπεριληπτική Εκπαίδευση σε Ζητήματα Σεξουαλικού Προσανατολισμού,
Έκφρασης Φύλου, Ταυτότητας Φύλου και Χαρακτηριστικών Φύλου

Ο Οδηγός αυτός αποτελεί προϊόν συνεργασίας
του Πολύχρωμου Σχολείου με τις ΛΟΑΤΚΙ+ Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών:

Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν πόνημα τελούν υπό την ευθύνη του συγγραφέως και δεν απηχούν απαραίτητως την επίσημη πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης

Ο παρών οδηγός περιλαμβάνει **τις κατευθυντήριες γραμμές** για τη διαχείριση καθημερινών ζητημάτων της σχολικής ζωής ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων (παιδιών, εκπαιδευτικών, γονέων). Πολύ συχνά, στάσεις και συμπεριφορές που στηρίζονται σε κοινωνικές προκαταλήψεις γύρω από τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την έκφραση φύλου, την ταυτότητα φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου οδηγούν σε διακρίσεις κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Με τον όρο ΛΟΑΤΚΙ+ εννοούμε Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφιφυλόφιλοι/-ες, Trans, Κούιρ, Ίντερσεξ και όλες τις άλλες ταυτότητες που τυχόν δεν συμπεριλαμβάνονται.

Ενώ τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού έχουν από χρόνια κατοχυρωθεί και οι παιδαγωγικές αρχές είναι σαφείς στην κατεύθυνσή τους, παρατηρούμε συχνά ότι δεν εφαρμόζονται ισότιμα στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Οι προτεινόμενες κατευθυντήριες γραμμές είναι:

- 1. Ενθάρρυνση ορατότητας, κοινωνικής αποδοχής και έκφρασης (coming out).** Η άρνηση, αποθάρρυνση ή και απαγόρευση σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα (παιδιά, εκπαιδευτικούς, γονείς) να μιλήσουν για τις σχετικές σκέψεις και τα συναισθήματά τους και να εκφράσουν την ταυτότητά τους αναγνωρίζεται πλέον ως ένα συχνό φαινόμενο εντός της σχολικής κοινότητας.
- 2. Ενεργητική αποθάρρυνση προσβλητικών σχόλιων και αναφορών και παράλληλα αναγνώριση** των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και των θεμάτων που τα αφορούν.
- 3. Αναγνώριση και αποφυγή «κανονικοποιητικών» στερεοτύπων** από εκπαιδευτικούς και ειδικούς ψυχικής υγείας για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.
- 4. Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να είναι προσεκτικοί στην επικοινωνία τους με τους γονείς ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιών,** ώστε να μην παρουσιάζουν τη ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα τους ως πρόβλημα ή να τα εκθέτουν σε κακοποιητικές αντιδράσεις.
- 5. Αποδοχή όλων των μορφών ρομαντικής αγάπης μεταξύ των παιδιών,** χωρίς διαχωρισμό και απομόνωση παιδιών που έχουν εκφράσει (ή θεωρείται ότι έχουν) συναισθήματα για άτομο του ίδιου φύλου.
- 6. Αναγνώριση και προστασία του δικαιώματος της έκφρασης ταυτότητας φύλου** που διαφοροποιείται από την αναγραφόμενη στα έγγραφά τους.
- 7. Συμπερίληψη διαφορετικών οικογενειακών δομών.** Προστασία των παιδιών που στη σύνθεση της οικογένειάς τους έχουν ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς ή άλλα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα από αρνητικά μηνύματα.
- 8. Σεβασμός και χρήση του λεξιλογίου και των προσδιορισμών που προτιμούν τα ίδια τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα** στο σχολικό χώρο.
- 9. Πραγματοποίηση προγραμμάτων και ένταξη ΛΟΑΤΚΙ+ θεμάτων σε σχετική διδακτέα ύλη και σε σχετικές εκδηλώσεις,** με στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση.
- 10. Αναγνώριση, ανάδειξη και καταγραφή περιστατικών διακρίσεων, βίας ή εκφοβισμού** κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιών, με στόχο την ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας.

Οι 10 αυτές κατευθυντήριες γραμμές αναλυτικά:

1. Ενθάρρυνση ορατότητας, κοινωνικής αποδοχής και έκφρασης (coming out).

Η άρνηση, αποθάρρυνση ή και απαγόρευση σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα (παιδιά, εκπαιδευτικούς, γονείς) να μιλήσουν για τις σχετικές σκέψεις και τα συναισθήματά τους και να εκφράσουν την ταυτότητά τους αναγνωρίζεται πλέον ως ένα συχνό φαινόμενο εντός της σχολικής κοινότητας.

- Ένα ΛΟΑΤΚΙ+ παιδί δεν χρειάζεται ειδική άδεια ούτε από γονείς ούτε από γραφεία εκπαίδευσης για να μιλήσει για την ταυτότητά του.
- Οι εκπαιδευτικοί, όχι μόνο δεν υπάρχει περίπτωση να έχουν «νομικές συνέπειες», αλλά, σύμφωνα με τις παιδαγωγικές αρχές, οφείλουν να καλλιεργούν και να προσφέρουν ένα ασφαλές περιβάλλον αποδοχής, ένταξης και συμπερίληψης..
- Η εμφάνιση περιστατικών όπου ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιά θέλουν να κοινοποιήσουν στο σχολείο τους την ταυτότητά τους είναι απόδειξη επίτευξης κλίματος αποδοχής, βασικού παράγοντα για την ψυχική υγεία των παιδιών.
- Δεν χρειάζεται να απασχοληθεί ο Σύλλογος Διδασκόντων για να αποφασίσει αν θα παράσχει σε ένα παιδί αυτό το δικαίωμα, αλλά πρέπει να θεωρείται δεδομένο. Αυτό που χρειάζεται είναι η στήριξη των παιδιών που έχουν αποφασίσει να κοινοποιήσουν με ρητό ή άλλο τρόπο στο σχολικό τους χώρο τον σεξουαλικό προσανατολισμό τους, την ταυτότητα φύλου τους ή την ίντερσεξ διαφοροποίησή τους.
- Τέτοιες κοινοποιήσεις γίνονται μόνο με πρωτοβουλία των παιδιών και χωρίς την επέμβαση εκπαιδευτικών με παροτρύνσεις ή αρνήσεις. Όταν γίνεται μια τέτοια κοινοποίηση οφείλουμε ως εκπαιδευτικοί να ανταποκριθούμε επιβεβαιωτικά και με ενσυναίσθηση στο αίτημα του παιδιού. Συχνά, λόγω άγνοιας, φόβου ή προκαταλήψεων, τείνουμε να αποφεύγουμε τη ρητή συμπερίληψη ή να απαγορεύουμε την ορατότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ζητημάτων στη σχολική ζωή. Πρέπει όμως να γνωρίζουμε ότι μια τέτοια «ουδετερότητα» συνδράμει ενεργητικά στη διαμόρφωση αρνητικού σχολικού κλίματος και αρνητικής αυτοεικόνας των παιδιών, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Πολλές φορές έρχονται προς συζήτηση σε συνεδριάσεις Συλλόγων Διδασκόντων περιπτώσεις απομόνωσης ή εκφοβισμού ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιών. Τα περιστατικά αυτά φτάνουν στον σύλλογο όταν πλέον έχουν αποκτήσει ακραία χαρακτηριστικά (αναφορές για αυτοκτονικές τάσεις, ακραίες μορφές σχολικής βίας ή/και εκφοβισμού, στοχοποίηση στην τοπική κοινωνία ή μέσω κοινωνικών δικτύων κ.τ.λ.). Ακόμα και σε αυτές τις περιπτώσεις, συνήθως υπάρχει αμνηχανία και δεν αναφέρονται καν τα ομοφοβικά, τρανσφοβικά ή ίντερφοβικά χαρακτηριστικά που έχουν αυτά τα περιστατικά. Επειδή οι Σύλλογοι αισθάνονται ότι είναι απαγορευμένη η ανοιχτή αποδοχή των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στη σχολική ζωή, δεν συμπεριλαμβάνουν αυτή τη διάσταση ρητά και ξεκάθαρα στις δράσεις ένταξης και πρόληψης που πραγματοποιούν (δράσεις κατά του ρατσισμού, των διακρίσεων και του εκφοβισμού, δράσεις συμπερίληψης της διαφορετικότητας, διαχείρισης συναισθημάτων κ.τ.λ.).

Ως γνωστόν, η αναγνώριση και η έκφραση των σκέψεων και των συναισθημάτων είναι ουσιαστική για την υγιή κοινωνικοποίηση των παιδιών. Αυτός άλλωστε είναι και ο βασικός στόχος της εκπαίδευσης. Οπότε το πεδίο της προσωπικής ταυτότητας και των διαπροσωπικών σχέσεων είναι ένα πεδίο που απαιτεί ορατότητα, ελευθερία, αποδοχή και σεβασμό, ώστε το άτομο να έχει τα απαραίτητα περιθώρια αυτοπροσδιορισμού μέσα στην κοινωνική ομάδα στην οποία συμμετέχει, να βρίσκει τη θέση του και να διαμορφώνει θετική αυτοεκτίμηση, αίσθημα αταξίας και προσδοκίες για το μέλλον του.

2. Ενεργητική αποθάρρυνση προσβλητικών σχολίων, αρνητικών αναφορών και παράλληλα αναγνώριση

των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και των θεμάτων που τα αφορούν. Αναφέρεται ότι μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού συχνά αντιδρούν με χλευασμό, υποτιμητικά χαμόγελα ή εκφράσεις απαξίωσης όταν γίνεται αναφορά σε ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες. Συνηθισμένες τέτοιες συμπεριφορές είναι:

- Παρουσίαση αρνητικών προτύπων.
- Συσχέτιση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων με Σεξουαλικά Μεταδιδόμενα Νοσήματα, ψυχικές διαταραχές ή παραβατική/αντικοινωνική συμπεριφορά.
- Σεξουαλικοποίηση των ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτοτήτων. Αναπαραγωγή στερεοτύπων και κοινωνικών προκαταλήψεων σύμφωνα με τις οποίες οι σχέσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στερούνται όλων των άλλων διαστάσεων που έχουν οι κυρίαρχες ετεροκανονικές σχέσεις. Δεν νοούνται ως σχέσεις ρομαντισμού, αγάπης, συμβίωσης, αλληλοστήριξης ή ως σχέσεις ζωής, αλλά παρουσιάζονται ως ψυχοσωματικά «πάθη». Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ένα ασφαλές και συμπεριληπτικό σχολικό περιβάλλον από τα μέλη του, στο οποίο ο εκφοβισμός ή κάθε είδους διάκριση δεν θα είναι ανεκτή. Δηλαδή, ένα σχολείο βασισμένο στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατικής αγωγής και της πολιτεότητας.

3. Αναγνώριση και αποφυγή «κανονικοποιητικών» στερεοτύπων από εκπαιδευτικούς και ειδικούς ψυχικής υγείας για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Παρατηρούνται ψευδοθεραπευτικές και κανονικοποιητικές παρεμβάσεις, τόσο σε παιδιά όσο και σε εκπαιδευτικούς, όπως οι ακόλουθες:

- Άρνηση (αδιαφορία, αποσιώπηση) απέναντι σε αυτά που αισθάνεται και δηλώνει το ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο καθώς και άρνηση της ταυτότητάς του: «Δεν ξέρεις, είσαι μικρός/-ή», «Είσαι μπερδεμένος/-η, δεν ισχύει», «Αυτά είναι χαζομάρες, μην τα ξαναπείς».
- Πίεση για σύναψη σχέσης με το αντίθετο φύλο.
- Καλλιέργεια αρνητικών συναισθημάτων για τις ομόφυλες σχέσεις, όπως επίσης και ενίσχυση των προκαταλήψεων απέναντι σε περιπτώσεις ατόμων που η ταυτότητα φύλου, η έκφραση φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου τους δεν συμφωνούν με το φύλο που τους έχει αποδοθεί κατά τη γέννηση.
- Πίεση για δραστηριότητες που θεωρείται ότι βοηθούν στη συμμόρφωση με τα δύο κυρίαρχα έμφυλα στερεότυπα.
- Ψυχολογική βία, ηθική βία, κατήχηση με ακραίες θρησκευτικές θέσεις.
- Άμεση ή έμμεση απειλή απομόνωσης.
- Εκφράσεις που θεωρείται ότι λέγονται «από ενδιαφέρον για το καλό σου», όπως «θα ζήσεις στη μοναξιά», «δε θα σε αγαπήσει κανείς/καμία πραγματικά», «θα πεθάνεις μόνος/-η», «θα αρρωστήσεις» κ.τ.λ.
- Αναπαραγωγή της πεποίθησης ότι τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα «έχουν ψυχολογικά προβλήματα ή διαταραχές λόγω της ταυτότητάς τους» και όχι λόγω των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και σχετικοί επιστημονικοί φορείς, όπως η Α.Ρ.Α. (Αμερικανική Ψυχολογική Ένωση) κ.ά., προειδοποιούν ξεκάθαρα ότι: «Παρεμβάσεις γνωστές ως “επανορθωτικές θεραπείες” ή “θεραπίες μεταστροφής” αντιπροσωπεύουν σοβαρή απειλή για την υγεία και την ευημερία, ακόμα και τη ζωή του ατόμου».

4. Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να είναι προσεκτικοί στην επικοινωνία τους με τους γονείς ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιών,

ώστε να μην παρουσιάζουν τη ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα τους ως πρόβλημα ή τα εκθέσουν σε κακοποινιτικές αντιδράσεις. Εάν πέσει στην αντίληψή σας κάποιο στοιχείο για τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου ενός παιδιού πρέπει να είστε εξαιρετικά προσεκτικοί στην ενημέρωση προς τους γονείς.

- Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να το παρουσιάσετε ως πρόβλημα, γιατί ενδεχομένως να φέρετε το παιδί αντιμέτωπο με μια εξαιρετικά αρνητική ενδοοικογενειακή κατάσταση, που θα το επιβαρύνει καταλυτικά.
- Αν δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα το παιδί στο σχολείο αντιδράστε όπως θα αντιδρούσατε σε ένα αντίστοιχο περιστατικό που θα αφορούσε τα υπόλοιπα παιδιά.
- Η ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα ανήκει στα προσωπικά δεδομένα του παιδιού και έχει το δικαίωμα να την διαχειριστεί όπως κρίνει καλύτερα, πάντα με δική του πρωτοβουλία στο σωστό πλαίσιο των συνομηλίκων του.
- Αν έχετε την ευκαιρία, πρέπει να ακούσετε ποιο είναι το αίτημα του παιδιού, δηλαδή τι ζητάει το ίδιο το παιδί.
- Η όποια παρέμβασή σας χρειάζεται να είναι τέτοια ώστε να ενδυναμώσει το παιδί, να λειτουργήσει επιβεβαιωτικά και όχι να το φέρει αντιμέτωπο με συγκρούσεις.
- Σε περίπτωση που φοβάστε για απόπειρα αυτοκτονίας του ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιού, ή που παρατηρείτε αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές ή κατάθλιψη χρειάζεται να έρθετε σε επικοινωνία με δομές ψυχικής υγείας και να αποφύγετε κινήσεις που μπορεί να επιδεινώσουν τη θέση του παιδιού, γιατί ενδέχεται το οικογενειακό πλαίσιο του παιδιού να μην είναι υποστηρικτικό.
- Αν χρειάζεται να ενημερώσετε τους γονείς, αυτό πρέπει να γίνει με τρόπο που να κατοχυρώνει την ασφάλεια και την αποδοχή του παιδιού και σε καμία περίπτωση να μην έχει την διάσταση της καταγγελίας ή της προσπάθειας αποτροπής ή «θεραπείας».

Παράδειγμα έκφρασης σεξουαλικής ταυτότητας: Αν το παιδί εκφράσει συναισθήματα ρομαντικής αγάπης για άτομο του ίδιου φύλου σκεφθείτε αν κάτι τέτοιο θα αποτελούσε ζήτημα για συζήτηση με τους γονείς παιδιού που θα εξέφραζε παρόμοια συναισθήματα για άτομο διαφορετικού φύλου.

Παράδειγμα έκφρασης ταυτότητας φύλου: Αν το παιδί δείχνει ενδιαφέρον για δραστηριότητες και συμπεριφορές ή εκφράζει ταυτότητα φύλου που κατά την κυρίαρχη αντίληψη δεν ταιριάζουν με το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννησή του όχι μόνο δεν πρέπει να στιγματιστεί ή να θεωρηθεί αυτό κάτι αρνητικό, αλλά πρέπει με τη στάση σας να δείξετε ότι αυτό δεν είναι κάτι που αποτελεί πρόβλημα. Δηλαδή, χρειάζεται να προσφέρετε ορατή αποδοχή και να ενδυναμώσετε το παιδί.

Παράδειγμα διαφορετικών χαρακτηριστικών φύλου: Αν τα μη τυπικά χαρακτηριστικά φύλου (πρωτογενή ή δευτερογενή) ενός ίντερσεξ παιδιού είναι εμφανή (πχ παιδιά που μπαίνουν πολύ νωρίτερα ή πολύ αργότερα στην εφηβεία, αγόρια με θηλυκά σωματικά χαρακτηριστικά ή κορίτσια με αρρενωπά σωματικά χαρακτηριστικά, παιδιά με μη τυπική απόκριση στις ορμόνες του φύλου, ή με μη τυπικά χρωμοσώματα κλπ) είναι πιθανό να προκαλέσουν την περιέργεια ή και τον χλευασμό των συμμαθητών/-τριών του. Ενημερωθείτε έγκυρα πρώτα εσείς και προσφέρετε, πέρα από την ορατή αποδοχή και υποστήριξη στο ίδιο, κατάλληλες μαθησιακές ευκαιρίες στην τάξη, ώστε

να ενημερωθούν όλα τα παιδιά πως οι ίντερσεξ (ή διαφυλικοί) άνθρωποι υπάρχουν φυσικά μέσα στο φάσμα του βιολογικού φύλου. Αποφύγετε να συνδέσετε την ίντερσεξ κατάσταση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου, καθώς είναι ανεξάρτητες έννοιες και η εσφαλμένη σύνδεσή τους δημιουργεί παρανοήσεις. Αποφεύγετε τον χωρισμό της τάξης σε «κορίτσια και αγόρια». Να είστε ιδιαίτερα διακριτικοί, καθώς αρκετά ίντερσεξ παιδιά δεν γνωρίζουν την κατάσταση τους. Εάν σας ζητηθεί από το παιδί, βοηθήστε το να επιμορφώσει την τάξη για τη φυσική διαφυλική ποικιλομορφία, επιβεβαιώνοντας ότι οι άνθρωποι γεννιόμαστε με σώματα αρσενικά, θηλυκά ή ίντερσεξ, χωρίς το τελευταίο να αποτελεί «πρόβλημα», «κάτι πολύ σπάνιο», «λάθος/ανωμαλία της φύσης» ή «διαταραχή». Να θυμάστε πως κάποια ίντερσεξ παιδιά ενδέχεται να εκδηλώνουν διττή ταυτότητα φύλου ή να μην συμμορφώνονται με τα έμφυλα στερεότυπα (non-binary).

5. Αποδοχή όλων των μορφών ρομαντικής αγάπης μεταξύ των παιδιών, χωρίς διαχωρισμό και απομόνωση παιδιών που έχουν εκφράσει (ή θεωρείται ότι έχουν) συναισθήματα για άτομο του ίδιου φύλου.

Ενδεχόμενες αντιδράσεις εκπαιδευτικών με πράξεις που διαχωρίζουν και απομονώνουν παιδιά που εκφράζουν συναισθήματα για άτομα του ίδιου φύλου ή εμφανίζουν στη σχολική κοινότητα στοιχεία ρομαντικής αγάπης μεταξύ τους αποτελούν άμεση μορφή διάκρισης.

Σε πολλές περιπτώσεις, ακριβώς λόγω των κοινωνικών προκαταλήψεων, οι εκπαιδευτικοί φοβούνται ότι θα κληθούν να απολογηθούν για την εμφάνιση στο σχολικό χώρο ενός τέτοιου περιστατικού ή ακόμα ότι θα αντιμετωπίσουν καταγγελίες. Ενδεχομένως, μπορεί να θεωρήσουν ότι «το ένα παιδί παρασύρει το άλλο». Σε κάθε περίπτωση, είναι σημαντικό να γνωρίζετε ότι δεν υφίσταται κάτι τέτοιο. Λειτουργείτε όπως θα λειτουργούσατε σε περιπτώσεις αντίστοιχων ετερόφυλων διαπροσωπικών εκφράσεων στο σχολικό χώρο, με βάση τους κανόνες της σχολικής ζωής, χωρίς να κάνετε διακρίσεις.

Η αξιοποίηση της ευκαιρίας ενός καλά προετοιμασμένου προγράμματος Σεξουαλικής Αγωγής (στο πλαίσιο των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας), το οποίο δεν θα εξαντλείται στη μελέτη της ανθρωπίνης σεξουαλικότητας ως αναπαραγωγικής διαδικασίας, αλλά θα καλύπτει θέματα που απασχολούν όλα τα άτομα από μικρή ηλικία, όπως συναισθήματα, έλξη, σχέσεις, όρια, συναίνεση, δέσμευση, εικόνα σώματος, αυτοπεποίθηση, χωρισμός κ.τ.λ., μπορεί να βοηθήσει καταλυτικά και γι' αυτό πρέπει να πραγματοποιείται ανάλογα με την ηλικία, τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των παιδιών, σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

6. Αναγνώριση και προστασία του δικαιώματος της έκφρασης ταυτότητας φύλου που διαφοροποιείται από την αναγραφόμενη στα έγγραφά τους.

Υπάρχουν παιδιά αλλά και εκπαιδευτικοί που αντιμετωπίζουν αρνητικές αντιδράσεις και αποκλεισμούς λόγω άγνοιας, φόβου και προκαταλήψεων. Οι πιο συνηθισμένες διακρίσεις που αντιμετωπίζουν στο σχολικό χώρο σχετίζονται με:

- Την μη χρήση του ονόματος και του έμφυλου προσδιορισμού που επιθυμεί το ίδιο το παιδί στις σχέσεις του με τα υπόλοιπα παιδιά και τους/τις εκπαιδευτικούς. Το ίδιο ισχύει και για τους/τις trans εκπαιδευτικούς.
- Την παραβίαση του δικαιώματος του παιδιού στην ελευθερία ενδυματολογικών επιλογών, σε αντιστοιχία με την ελευθερία επιλογών που ισχύει για τα υπόλοιπα παιδιά.

- Την άρνηση χρήσης χώρων έμφυλου διαχωρισμού, όπου αυτοί υπάρχουν (τουαλέτες, αποδυτήρια, υπνωτήρια κ.τ.λ.), σύμφωνα με το φύλο που βιώνει το παιδί ή ο/η εκπαιδευτικός. Βέβαια, για λόγους συμπερίληψης, προτείνεται να μην ενθαρρύνονται χώροι έμφυλου διαχωρισμού γενικότερα.

Ο Συνήγορος του Παιδιού έχει δώσει από το 2013 σαφείς οδηγίες σχετικά με αυτά τα ζητήματα, σε διαμεσολαβήσεις του με σχολεία και σχετικά με περιπτώσεις τρανς και ίντερσεξ παιδιών. Είναι σημαντικό να ξεκαθαριστεί με σαφήνεια ότι τα παιδιά αυτά έχουν ίσα δικαιώματα και πρέπει να γίνονται σεβαστά, ώστε να προστατευθούν από τον στιγματισμό και τις έντονες μορφές βίας και εκφοβισμού, που πολύ συχνά αντιμετωπίζουν, σε βαθμό μάλιστα που πολλές φορές να αδυνατούν να ολοκληρώσουν τη φοίτησή τους. Ένα απορριπτικό σχολικό κλίμα μειώνει τις μελλοντικές προοπτικές απασχόλησης των παιδιών αυτών, ευνοεί την κοινωνική περιθωριοποίηση και επιδεινώνει την κατάσταση της ψυχικής τους υγείας δραματικά.

7. Συμπερίληψη διαφορετικών οικογενειακών δομών. Προστασία των παιδιών που στη σύνθεση της οικογένειάς τους έχουν ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς ή άλλα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα από αρνητικά μηνύματα.

Παιδιά που στη σύνθεση της οικογένειάς τους έχουν ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς ή άλλα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα συχνά προσλαμβάνουν αρνητικά μηνύματα εντός της σχολικής κοινότητας για την ταυτότητα φύλου, τα χαρακτηριστικά φύλου ή τον ερωτικό προσανατολισμό αυτών των μελών της οικογένειάς τους.

Η πεποίθηση ότι όλα τα παιδιά ζουν σε μια συμβατική δομή με έναν μπαμπά και μια μαμά, η οποία είναι και η συνηθέστερη οικογενειακή δομή, και ως εκ τούτου αξιολογείται κοινωνικά ως «η καλύτερη για την ανατροφή ενός παιδιού», δεν αναγνωρίζει αλλαγές που έχουν συμβεί στην οργάνωση της οικογενειακής ζωής και αποτελούν πλέον κοινωνική πραγματικότητα. Κάποια παιδιά είναι πιθανόν να έχουν ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς (γονείς του ίδιου φύλου, τρανς ή ίντερσεξ γονείς κτλ). Αυτό είναι ένα γεγονός που το σχολείο οφείλει να εντάξει στη ζωή του και να αποφεύγει τη χρήση γλώσσας και εκπαιδευτικών πολιτικών που θεωρούν δεδομένη για όλα τα παιδιά τη ζωή στα πλαίσια ετεροκανονικής πυρηνικής οικογένειας.

Λόγω των ελλείψεων που υπάρχουν στην αποτύπωση αυτής της πραγματικότητας, τα παιδιά με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς μπορεί να θεωρηθεί ή να θεωρήσουν ότι ανήκουν σε μια οικογένεια που «δεν αξίζει» και γι' αυτό δεν έχει θέση στα σχολικά βιβλία και στο σχολείο γενικότερα. Επίσης, λόγω αυτών των ελλείψεων -ή ακόμα και των ενεργητικών αρνητικών μηνυμάτων που λαμβάνουν στο χώρο του σχολείου, τα παιδιά επιβαρύνονται με μια συγκρουσιακή κατάσταση, εξαιτίας της οποίας έρχονται στη θέση να πρέπει τα ίδια να εξηγήσουν πώς είναι η οικογένειά τους σε όλους τους άλλους.

Ο ομοφοβικός, τρανσφοβικός και ίντερφοβικός λόγος στο σχολείο πρέπει να αμφισβητηθεί με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που αμφισβητείται ο ρατσιστικός λόγος. Όταν η χρήση προσβλητικών χαρακτηρισμών για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα (από μαθητές, εκπαιδευτικούς ή γονείς) δεν κατακρίνεται ή κατακρίνεται χλιαρά, κάνει τα παιδιά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων να αισθάνονται ότι οι οικογένειές τους συνδέονται με κάτι αρνητικό, και αυτό μπορεί να έχει συνέπειες στην ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη.

Γνωρίζοντας τη σπουδαιότητα και τη σημασία της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, όπως την καταδεικνύουν όλες οι σύγχρονες μελέτες ανά τον

κόσμο, το σχολείο οφείλει να ενθαρρύνει τη συμπερίληψη των ΛΟΑΤΚΙ+ γονέων, που συνήθως αποκλείονται και συχνά αυτοαποκλείονται από τις σχολικές δραστηριότητες, λόγω των κοινωνικών διακρίσεων. Ο αποκλεισμός των ΛΟΑΤΚΙ+ γονέων τούς αποθαρρύνει από το να συμμετέχουν ενεργά στη σχολική ζωή. Πρέπει να βεβαιωθεί ότι όλοι οι γονείς μπορούν να συμμετέχουν στη σχολική ζωή του παιδιού τους, να παρακολουθούν σχολικές εκδηλώσεις και να παίρνουν μέρος στη λειτουργία του σχολείου, χωρίς αποκλεισμούς.

Ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού του Συνήγορου του Πολίτη υποστηρίζει την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών που συμβιώνουν με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς, γιατί αυτό συμβάλλει στην προαγωγή της ψυχικής τους υγείας.

8. Σεβασμός και χρήση του λεξιλογίου και των προσδιορισμών που προτιμούν τα ίδια τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα

στον σχολικό χώρο. Πολλές λέξεις που προσδιορίζουν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα είναι επιβαρυνμένες με αρνητικές συνδηλώσεις ή χρησιμοποιούνται ακόμα σε περιστατικά ενδοσχολικού εκφοβισμού, οπότε απαιτείται μεγάλη προσοχή από την πλευρά σας στη χρήση τους.

- Είναι απαραίτητη μια πολιτική μηδενικής ανοχής του σχολείου απέναντι στη χρήση τέτοιων προσδιορισμών με υποτιμητικό τρόπο, είτε από τα παιδιά, είτε από τους εκπαιδευτικούς, είτε από τους γονείς. Μια τέτοια χρήση πρέπει να είναι ξεκάθαρο ότι συνιστά παραβίαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
- Σαν βασική αρχή λοιπόν πρέπει να γίνεται γνωστή με ρητό τρόπο η συμπερίληψη των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στον σχολικό χώρο. Το σχολείο οφείλει να είναι ένας ασφαλής χώρος για όλα τα άτομα, και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα αποτελούν μέρος της σχολικής κοινότητας, ως παιδιά, εκπαιδευτικοί ή γονείς.
- Όταν προκύπτει μια γενική ενημέρωση ή μια θεωρητική συζήτηση στην οποία πρέπει να αναφερθούν ΛΟΑΤΚΙ+ προσδιορισμοί καλό είναι να αναφέρονται αυτοί που έχουν κυριαρχήσει ως αποδεκτοί στη δημόσια χρήση τους από φορείς που ασχολούνται με ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα.
- Σε περίπτωση που έχετε πρόβλημα με τη χρήση αυτών των λέξεων (θεωρητικό ή πρακτικό) μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ευγενικούς περιφραστικούς προσδιορισμούς, όπως «μια γυναίκα που αγαπάει μια άλλη γυναίκα», όταν αναφέρεστε σε μια λεσβία, ή «ένα παιδί που δε βιώνει το φύλο του σύμφωνα με αυτό που γράφουν τα χαρτιά του», αν αναφέρεστε σε ένα trans παιδί (ή σε ένα ίντερσεξ-trans παιδί).
- Σε παρεμβάσεις παιδιών που θα «πετάξουν» λέξεις με σκοπό να κάνουν πλάκα ή να προσβάλουν αναπαράγοντας τις κοινωνικές προκαταλήψεις και το κοινωνικό στίγμα αρκεί να ξεκαθαρίσετε ότι το σχολείο σέβεται απόλυτα τα συναισθήματα που νιώθει ένα πρόσωπο και τον τρόπο που αισθάνεται για τον εαυτό του. Όταν συλλογικά ως εκπαιδευτικοί ακολουθείτε κοινή στάση με θετικό και επίμονο τρόπο οι χλευασμοί δε νομιμοποιούνται και δε βρίσκουν αντίκρισμα.
- Στην περίπτωση που συνομιλείτε με ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο (παιδί, γονέα ή εκπαιδευτικό) προτιμήστε τις λέξεις και τους προσδιορισμούς που επιλέγει να χρησιμοποιεί το ίδιο το άτομο. Αν δε γνωρίζετε μπορείτε να ρωτήσετε διακριτικά και με σεβασμό.
- Ο λόγος σας προτείνεται να μην έχει αξιολογικές κρίσεις ή στερεοτυπικές εκφράσεις. Παράλληλα, φροντίστε να δημιουργήσετε ένα ασφαλές και συμπεριληπτικό κλίμα σε όλες τις περιστάσεις αλληλεπίδρασης των συνομήλικων.

- Αν, παρ' όλ' αυτά, έχετε εσωτερικές αντιρρήσεις ή δεν κατανοείτε κάτι δώστε τον λόγο στο παιδί, ρωτώντας το, ώστε να σας εξηγήσει τι σκέφτεται και τι αισθάνεται. Αυτό από μόνο του είναι αρκετό για μια καλή βάση επικοινωνίας.

9. Πραγματοποίηση προγραμμάτων και ένταξη ΛΟΑΤΚΙ+ θεμάτων σε σχετική διδακτέα ύλη και σε σχετικές εκδηλώσεις, με στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση.

Ως σχολική μονάδα εντάξτε επικαιροποιημένα προγράμματα (Αγωγής Υγείας κ.ά.) μέσω των οποίων θα θέσετε στόχους ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, συμπεριλαμβάνοντας ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, όπου αυτά μπορούν να συνδεθούν με την ευρύτερη θεματολογία. Ακόμα, προτείνεται η συμπερίληψη ΛΟΑΤΚΙ+ ζητημάτων μέσω αναφορών σε μαθήματα που η διδακτέα ύλη τους αναφέρεται στις σχέσεις, στην οικογένεια, στη σεξουαλικότητα, στα φύλα, στη βιολογία του φύλου, στη βία, στις διακρίσεις και σε άλλα συναφή ζητήματα. Επίσης, είναι απαραίτητη η συμπερίληψη των ΛΟΑΤΚΙ+ ζητημάτων σε εκδηλώσεις με θέματα που αφορούν τις διακρίσεις και τον σχολικό εκφοβισμό.

Είναι εξαιρετικά σημαντική η επικαιροποίηση του Κανονισμού Σχολικής Ζωής της εκπαιδευτικής μονάδας σας, ώστε να διασφαλίζει τη ρητή συμπερίληψη των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων (παιδιών, εκπαιδευτικών και γονέων).

Σύμφωνα με αρκετές διεθνείς μελέτες, τα σχολεία συμπεριλαμβάνονται στους πιο ομοφοβικούς/τρανσφοβικούς/ιντερφοβικούς κοινωνικούς χώρους, οπότε οι σχολικές κοινότητες χρειάζεται να δημιουργήσουν πολιτικές που να στοχεύουν στην επίτευξη μιας ισότιμης και ταυτόχρονα συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση οφείλει να διασφαλίζει ότι κανένα παιδί δε θα υποστεί διάκριση, παρενόχληση ή εκφοβισμό εξαιτίας του σεξουαλικού προσανατολισμού του, της ταυτότητας/έκφρασης φύλου του ή των χαρακτηριστικών φύλου του.

10. Αναγνώριση, ανάδειξη και καταγραφή περιστατικών διακρίσεων, βίας ή εκφοβισμού κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιών, με στόχο την ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας.

Ενώ σε κάθε σχολική μονάδα είναι εύκολο να αναγνωρίσουμε, να αναφέρουμε και να συζητήσουμε περιστατικά εκφοβισμού σχετικά με τη φυλή, τον σωματότυπο, τη θρησκεία ή την εθνικότητα, τα περιστατικά ομοφοβικού, τρανσφοβικού ή ιντερφοβικού εκφοβισμού συχνά δε γίνονται αντιληπτά ως τέτοια, καθώς οι έμφυλοι διαχωρισμοί, τα στερεότυπα, ο σεξισμός και οι προκαταλήψεις γύρω από ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου έχουν διαποτίσει την πρακτική μας.

Πολλά τέτοια περιστατικά αποσιωπώνται, δεν αναγνωρίζονται και δε γίνονται ορατά. Μέχρι πρόσφατα η ομοφοβία, η τρανσφοβία και η ιντερφοβία δεν αναφέρονταν ως αιτίες του σχολικού εκφοβισμού και αυτό οδήγησε σε έλλειψη συστηματικών δράσεων στο επίπεδο της πρόληψης.

Συνεπώς, χρειάζεται συλλογικά ως εκπαιδευτικοί, σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς, να αναζητήσετε τρόπους για να βγουν αυτά τα περιστατικά από την αφάνεια, να αναγνωριστούν ως τέτοια, ώστε να αυξηθεί και η ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας. Η συστηματική συλλογή στοιχείων για τον ομοφοβικό, τρανσφοβικό και ιντερφοβικό εκφοβισμό από τους εκπαιδευτικούς θεσμούς και η έρευνα για τις μορφές και τις επιπτώσεις τους είναι ένα πρώτο βήμα για τη χάραξη αποτελεσματικής πολιτικής για την καταπολέμησή του.

Ορολογία

ΛΟΑΤΚΙ

Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφιφυλόφιλοι/-ες, Trans, Κουίρ, Ίντερσεξ. Ο όρος Κουίρ (Queer) έχει ακαδημαϊκή και πολιτισμική σημασία και εκφράζει τα άτομα τα οποία αμφισβητούν τους αυστηρούς, κοινωνικά κατασκευασμένους ρόλους των φύλων και της σεξουαλικότητας.

Σεξουαλικός/Ερωτικός προσανατολισμός

Είναι η διαρκής συναισθηματική, ρομαντική ή και σεξουαλική έλξη προς άτομα συγκεκριμένου φύλου ή φύλων. Αναφέρεται στην αίσθηση ταυτότητας του ατόμου, καθώς και στην ικανότητα του ατόμου να δημιουργεί σχέσεις. Ο σεξουαλικός/ερωτικός προσανατολισμός μπορεί να είναι ετερόφυλος, αμφίφυλος ή ομόφυλος.

Ταυτότητα Φύλου

Η ταυτότητα φύλου αναφέρεται στον ατομικό και εσωτερικό τρόπο με τον οποίο βιώνεται το κοινωνικό φύλο (gender) από κάθε άτομο και μπορεί να συμπίπτει ή όχι με το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννησή του.

Trans άτομα (διεμφυλικά)

Είναι όρος-ομπρέλα για όλα τα άτομα των οποίων το φύλο που βιώνουν δεν βρίσκεται σε αντιστοιχία με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Κάποια trans άτομα προβαίνουν σε διαδικασίες επιβεβαίωσης φύλου ή αλλιώς φυλομετάβασης. Αυτές είναι οι ιατρικές διαδικασίες διαμόρφωσης του σώματος στις οποίες προβαίνει ένα άτομο ώστε να εναρμονίσει την εικόνα του σώματός του με το βίωμά του. Αναφέρονταν και ως «Διόρθωση/Αλλαγή Φύλου», όρος που πλέον αποφεύγεται ως κοινωνικά στιγματισμένος. Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί πως -σε αντίθεση με την κοινή αντίληψη- δεν προτίθενται όλα τα trans άτομα να προχωρήσουν σε τέτοιες διαδικασίες, και αυτό δεν επηρεάζει το αν είναι trans ή όχι. Συχνά, ο όρος trans χρησιμοποιείται για να περιγράψει μόνο τους trans άντρες και τις trans γυναίκες, διαγράφοντας την trans ταυτότητα των μη-δυσδικών (non-binary) ατόμων (ανθρώπων που δεν αυτοπροσδιορίζονται εντός του κυρίαρχου έμφυλου δίπολου).

Έκφραση Φύλου

Η έκφραση φύλου αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους ένα άτομο εκδηλώνει αρρενωπότητα, θηλυκότητα ή άλλες έμφυλες συμπεριφορές και χαρακτηριστικά στο κοινωνικό σύστημα, και συγκεκριμένα το πώς εκφράζει σε τρίτα πρόσωπα τον τρόπο με τον οποίο βιώνει την ταυτότητα φύλου του. Έκφραση φύλου αποτελούν χαρακτηριστικά όπως το χτένισμα, το ντύσιμο ή η κινησιολογία ενός ατόμου. Η κοινωνική επιταγή θέλει την έκφραση φύλου να «συνάδει» με την ταυτότητα φύλου, δηλαδή έναν άντρα να έχει αρρενωπή έκφραση φύλου και μια γυναίκα να έχει θηλυκή έκφραση φύλου. Ωστόσο στην πραγματική ζωή, η ταυτότητα φύλου μπορεί να αποκλείνει από την έκφραση φύλου.

Χαρακτηριστικά Φύλου

Αναφέρεται στα πρωτογενή και τα δευτερογενή χαρακτηριστικά φύλου. Στην περίπτωση των ίντερσεξ ατόμων κάποια χαρακτηριστικά φύλου δεν είναι τα τυπικά ή αναμενόμενα, αλλά παρουσιάζουν φυσικές διαφοροποιήσεις, λόγω των οποίων το βιολογικό φύλο του ίντερσεξ ατόμου δεν μπορεί να ταξινομηθεί ως αμιγώς αρσενικό ή ως αμιγώς θηλυκό.

Ίντερσεξ άτομα (ή διαφυλικά)

Είναι όρος-ομπρέλα, που περιλαμβάνει τις διάφορες φυσικές ποικιλομορφίες των χαρακτηριστικών φύλου, που συνολικά χαρακτηρίζονται ως ίντερσεξ ή διαφυλικές. Αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν διαφοροποιήσεις των εξωτερικών γεννητικών οργάνων, των εσωτερικών αναπαραγωγικών οργάνων, των γονάδων, των χρωμοσωμάτων φύλου ή των ορμονών που σχετίζονται με το φύλο. Μέχρι τώρα είναι γνωστές και περιγράφονται στη βιβλιογραφία περισσότερες από 40 διαφορετικές ίντερσεξ ποικιλομορφίες. Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν:

- Εξωτερικά γεννητικά όργανα που δεν εμπίπτουν στην τυπική ιατρική αντίληψη περί αμιγώς αρσενικού ή αμιγώς θηλυκού, και άρα κατά τη γέννηση χαρακτηρίζονται ως «ασαφή» και ταξινομούνται βάσει αυθαίρετης προσέγγισης.
- Μη τυπική ανάπτυξη των εσωτερικών αναπαραγωγικών οργάνων.
- Πιθανή αναντιστοιχία μεταξύ των εξωτερικών γεννητικών οργάνων και των εσωτερικών αναπαραγωγικών οργάνων.
- Διαφοροποιήσεις στο χρωμόσωμα του φύλου.
- Μη τυπική ανάπτυξη των όρχεων ή των ωοθηκών.
- Μη τυπική (υπερβολική ή μειωμένη) παραγωγή ορμονών που σχετίζονται με το φύλο.
- Μη τυπική ανταπόκριση του σώματος στις ορμόνες που σχετίζονται με το φύλο.

Παράλληλα, ο όρος “intersex” δηλώνει την παραδοχή του φυσικού γεγονότος ότι το βιολογικό φύλο είναι ένα φάσμα και οι άνθρωποι με ποικιλομορφία χαρακτηριστικών φύλου, πέραν του αρσενικού και του θηλυκού, όντως υπάρχουν. Σύμφωνα με τον σύγχρονο μετα-ιατρικό ορισμό, *«Intersex καλείται η ζωντανή εμπειρία των κοινωνικο-πολιτισμικών συνεπειών που βιώνουν οι άνθρωποι που γεννιούνται με σώματα που δεν ανταποκρίνονται στις κανονιστικές κοινωνικές κατασκευές για το αρσενικό και το θηλυκό»*.

Τα ίντερσεξ άτομα παλαιότερα αποκαλούνταν «ερμαφρόδιτα», αλλά ο όρος θεωρείται κακοποιητικός και δεν περιγράφει επιστημονικά την πραγματικότητα των ίντερσεξ ανθρώπων. Πολύ συχνά, ίντερσεξ βρέφη και παιδιά υποβάλλονται ερήμην τους σε μη αναστρέψιμες κοσμητικές χειρουργικές επεμβάσεις ή ορμονικές παρεμβάσεις για να αποκτήσουν πιο «κοινωνικά αποδεκτά» χαρακτηριστικά φύλου. Ωστόσο, τέτοιες πρακτικές παραβιάζουν το δικαίωμα στη σωματική ακεραιότητα και αυτονομία και σε πολλές περιπτώσεις προκαλούν τραυματισμό, στέρωση, επιπρόσθετα προβλήματα υγείας και ανάγκη για επαναλαμβανόμενες επεμβάσεις, ενώ υπονομεύουν ή καταστρέφουν τη σεξουαλική αίσθηση και απόλαυση. Οι επεμβάσεις αυτές θεωρούνται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών ως Ανθρώπινα βασανιστήρια, που πρέπει να απαγορευθούν, ενώ πληθαίνουν οι ιατρικές έρευνες που κατατείνουν στο γεγονός ότι τέτοιες επεμβάσεις είναι καθαρά κοσμητικές, μακροχρόνια επιβλαβείς ψυχοσωματικά και μη ιατρικά αναγκαίες. Όλο και περισσότερο αυτά τα θέματα αναγνωρίζονται ως παραβιάσεις Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, με δηλώσεις από διεθνή και εθνικά ιδρύματα και οργανισμούς ανθρώπινων δικαιωμάτων, βιοηθικής και δεοντολογίας.

Σήμερα γνωρίζουμε ότι στον γενικό πληθυσμό το 1,7% γεννιέται με κάποια ίντερσεξ διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών φύλου.

Coming out

Η αγγλική φράση «coming out» αναφέρεται στην ανακοίνωση/γνωστοποίηση που κάνει αυτοβούλως ένα άτομο σε τρίτα άτομα για τον σεξουαλικό προσανατολισμό του, την ταυτότητα φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου του. Αρκετοί άνθρωποι διστάζουν, ορισμένοι επιλέγουν να κρατήσουν την ταυτότητά τους κρυφή, άλλοι την γνωστοποιούν σε συγκεκριμένες περιστάσεις, ενώ κάποιοι αποφασίζουν να την γνωστοποιήσουν ευρύτερα δημόσια. Συνήθως δεν είναι μια εύκολη διαδικασία, εξαιτίας του κινδύνου να αντιμετωπίσουν τυχόν αρνητική διάκριση, προκατάληψη και στίγμα. Η δυνατότητα να μπορούν οι άνθρωποι να μοιραστούν τη ζωή τους με την οικογένεια, τους φίλους ή τους γνωστούς τους αυξάνει τις πιθανότητες κοινωνικής υποστήριξης, η οποία είναι σημαντική για την ψυχική υγεία και την ψυχολογική ευημερία του ατόμου. Η έρευνα έχει δείξει πως τα θετικά αισθήματα για τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου και η ενσωμάτωση αυτών στη ζωή κάποιου είναι πηγή ευημερίας και καλής ψυχικής υγείας. Από την άλλη, οι λεσβίες, οι γκέι άνδρες και οι τρανς ή οι ίντερσεξ άνθρωποι που αισθάνονται ότι πρέπει να αποκρύψουν τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου τους αναφέρουν πιο συχνά προβλήματα ψυχικής υγείας και ενδέχεται να έχουν και περισσότερα προβλήματα γενικότερα.

Outing

Η αγγλική έκφραση «outing» αναφέρεται στην κοινοποίηση του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου ή της ίντερσεξ κατάστασης ενός προσώπου όταν γίνεται από τρίτους χωρίς τη συναίνεση του ιδίου του προσώπου. Συνήθως γίνεται με κακόβουλο τρόπο, ως «ξεμπρόστιασμα» και έχει χαρακτηριστικά κακοποίησης, ενώ παραβιάζει και τα προσωπικά δεδομένα του ανθρώπου. Ιδιαίτερα στο σχολικό περιβάλλον, πολλές φορές έχει χαρακτηριστικά εκβίασης και εκφοβισμού είτε του ιδίου του προσώπου είτε των άλλων παιδιών.

Τρανσφοβία

Είναι ο παράλογος φόβος και το μίσος για τα τρανς άτομα και όσα άτομα φαίνεται να παραβαίνουν τις παραδοσιακές αντιλήψεις για την ταυτότητα φύλου, το κοινωνικό φύλο ή και την έκφραση φύλου. Συχνά οι γκέι, οι λεσβίες και οι αμφισεξουαλικοί/-ές εμπίπτουν στη δεύτερη κατηγορία, με αποτέλεσμα η τρανσφοβία να συνδέεται έντονα με την ομοφοβία.

Ομοφοβία

Η ψυχολογική και κοινωνική προκατάληψη, οι διακρίσεις και ο παράλογος φόβος προς τα άτομα με ομόφυλο σεξουαλικό προσανατολισμό. Βλέπε επίσης: Τρανσφοβία.

Ιντερφοβία

Η παθολογικοποίηση των ίντερσεξ σωμάτων καθώς και η επίμονη άρνηση, λόγω ψυχοκοινωνικής προκατάληψης ή επιστημονικής άγνοιας, της ύπαρξης της φυσικής ποικιλομορφίας του βιολογικού φύλου. Επίσης, είναι η εσφαλμένη επιμονή ότι η έμφυλη βιολογία των σωμάτων είναι ένα απόλυτο δίπολο και ότι οι ποικιλομορφίες των χαρακτηριστικών φύλου είναι «σπάνιες διαταραχές», «σύνδρομα» ή «λάθη της φύσης», που «χρήζουν κανονικοποίησης».

Ετεροκανονικότητα

Η κοινωνικά επιβαλλόμενη δυαδικότητα του φύλου, καθώς και η ιδέα πως η ετεροφυλοφιλία είναι ο μοναδικός φυσιολογικός και αποδεκτός σεξουαλικός προσανατολισμός.

Πηγές

LGBT Youth Scotland – Toolkit for Teachers: Dealing with Homophobia and Homophobic Bullying in Scottish Schools, <https://tinyurl.com/y6srrnyy> – Challenging Homophobia Together: A Guide to Developing Strategic Partnerships in Education, <https://tinyurl.com/y325zfpd>

GLSEN (USA) – Back-to-School Guide for Creating LGBT-Inclusive Environments, <https://tinyurl.com/y3rjhu89> – ThinkB4YouSpeak – Educator's Guide: For Discussing and Addressing Anti-Gay Language among Teens, <https://tinyurl.com/yclpwrh5>

Stonewall (UK) – Supporting lesbian, gay and bisexual young people, <https://tinyurl.com/y2a6k28y> – Tackling homophobic language, <https://tinyurl.com/y5okqsfr> – The Teacher's Report: Homophobic Bullying in Britain's Schools, <https://tinyurl.com/yy7ndxp>

RFSL Ungdom (Sweden) Break the Norm! Methods for studying norms in general and the heteronorm in particular, <https://tinyurl.com/y6mtutwt>

UNESCO & IDAHO Committee Lesson Plan <http://goo.gl/hHtKcQ>

UNESCO International Technical Guidance on Sexuality Education: an evidence-informed approach <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260770.locale=en>

NatCen Social Research report prepared for the UK Government Equalities Office What works in tackling homophobic, biphobic and transphobic (HBT) bullying amongst school-age children and young people? Evidence review and typology of Initiatives, <http://goo.gl/kFdymt>

GALE Advocate for Sexual Diversity Education: A Guide to Advocate for Enhanced Quality Education Dealing with Sexual Diversity, <https://tinyurl.com/y4t767o4>

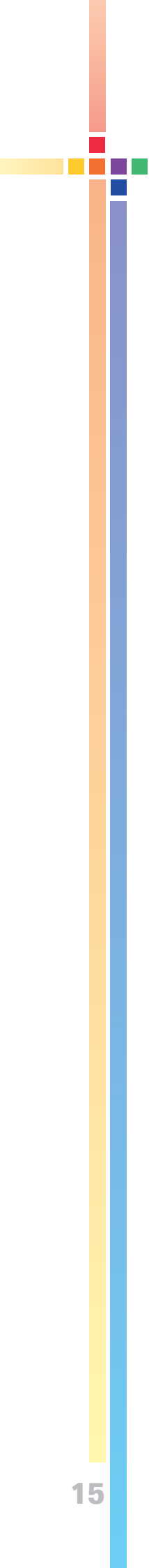
The Council of Europe Compass: Manual for human rights education with young people, <https://tinyurl.com/y2r6q5pm>

IGLYO, OII Europe & EPA - Υποστηρίζοντας το ίντερσεξ παιδί σας, https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2018/10/Parents_Toolkit_Intersex_GRK_ES_WEB.pdf

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Φεβρουαρίου 2019 σχετικά με τα δικαιώματα των ίντερσεξ ατόμων, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0128_EL.html

ILGA Europe & OII-Europe – Υπερασπίζοντας τα Δικαιώματα των Ίντερσεξ Ανθρώπων, https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2018/02/FINAL_intersex_toolkit_gr.pdf

INTERACT - What We Wish Our Teachers Knew, <https://live-interact-advocates.pantheon-site.io/wp-content/uploads/2018/07/BROCHURE-interACT-Teachers-final.pdf>

info@rainbowschool.gr

www.rainbowschool.gr